

JAKTEN PÅ TERMINOLOGIEN

Ellinor Kolstad

Skjønnlitterær oversetter

Summary

Translating Redmond O’Hanlon’s novel *Trawler* offered some extra challenges, as it also started a fervent hunt for terminology. My dismay was profound when I discovered that a fishery nation like Norway had no English–Norwegian marine dictionary or handbook. Handbooks and dictionaries for specific terminologies of medicine, chemistry, technology, law etc. are a must for translators of non-fiction and science. But even literary translators are totally dependent on such handbooks. Fiction covers almost every aspect of life and work. This crazy novel *Trawler*, about life out in the Arctic Ocean in violent hurricane, contains hundreds of specific terms and names pertaining to seine-fishing, unknown deep-sea fishes and life on board a modern trawler. Hunting around for the correct Norwegian terms and expressions, I met with many professionals and specialists, people sharing my surprise and frustration and agreeing that such a deficiency could seriously harm both mutual understanding at sea and the academic level of research in this field. A fishery nation like Norway should be able to stop the creation of a new kind of pidgin at sea similar to the former Pomor language. The Pomor language was in its time very inventive, although clearly reflecting the fact that the Russians believed they spoke Norwegian, while the Norwegians believed they spoke Russian.

Skjær i sjøen under oversettelse til norsk av romanen *Trawler*

Et hovedtema på dette seminaret er om terminologi på norsk kan bidra til økonomisk lønnsomhet. Som litterær oversetter kan jeg svare ubetinget JA. Og ikke bare det – det må også finnes håndbøker og fagterminologiske oppslagsverker for at oversettelsesarbeidet ikke skal ta dobbelt så lang tid for samme betaling.

Etter å ha plaget mange mennesker i de fleste institusjoner rundt om i landet som har “fiske” i navnet sitt, med skrik og klager over mangel på en engelsk–norsk marin ordbok, gleder det meg usigelig å ha en hel forsamling å klage til, så jeg takker Språkrådet for invitasjonen.

I innbydelsen til seminaret er jeg er blitt utnevnt til krydder i bouillabaissen, og ettersom jeg arbeider i et halvkunstnerisk yrke, som skjønnlitterær oversetter, føler jeg meg i denne strengt faglige forsamlingen ganske fri til å snakke om løst og fast. Først vil jeg bare si: Krydder kan være mange ting. I den franske fiskesuppa skal det være kostelig safran, men skarpere saker som rød pepper og kraftig hvitløksmajones hører også til i form av rouille og aioli. Se opp!

Litterære oversettelser er forskjellige fra fagoversettelser

Først vil jeg foreta en rask ekskurs i emnet litterær oversettelse, ettersom det nettopp er i kraft av å være litterær oversetter at jeg er her og har fått en gyllen anledning til å fortelle om noe som ikke så mange tenker noe særlig på eller vet noe om – kanskje?

Litterære oversettelser er forskjellige fra fagoversettelser, og litterære oversettere står overfor spesielle problemer ved siden av å foreta en korrekt oversettelse. Vi skal være gjenskapere av et kunstverk, på linje med en som spiller for eksempel Bach på cello. Arbeidet vårt ligger nærmere skjønnlitteraturen og blir dermed liksom noe finere, men kanskje nettopp derfor mye dårligere betalt enn fagoversetteres og translatørers.

At jeg som skjønnlitterær oversetter har engasjert meg i et emne som marin terminologi, som man kanskje ikke umiddelbart forbinder med skjønnlitteratur, er ikke så merkelig når man tar i betraktning at litteratur handler om alle de forhold mennesker arbeider og lever under, og at en oversetter ideelt sett bør ha ganske god greie på det meste en hvilken som helst skjønnlitterær forfatter måtte finne det for godt å skrive om. En ting i tillegg er at utviklingen innenfor selve oversetterkunsten har ført til krav om stadig større nøyaktighet i oversettelsen. Frie, dikteriske gjengivelser skapt av skjønnlitterære forfattere er ikke lenger gjengs, nå er det nøyaktige dikteriske oversettelser som gjelder. Det er nødvendig å si litt mer om dette ettersom det kanskje ikke er så mange, selv i denne språkbevisste forsamlingen, som har fulgt denne utviklingen på nært hold. Det har foregått en utvikling i oversettelse av skjønnlitteratur, jeg har tillatt meg å kalle det for utøvende kunst, i de siste tretti-førti årene, og også i oversetternes syn på seg selv og sin egen rolle.

For hvorfor har en del norske forlag for eksempel valgt å oversette viktige verker på nytt, selv om de ble oversatt til et absolutt lesbart og ofte høyt kritikerrost norsk i 1930 eller 1940 eller så sent som på 1950- eller 1960-tallet? Det skyldes ikke, som noen kanskje tror, at selve det norske språket har forandret seg så kraftig, selv om det naturligvis har endret seg noe. Nei, ikke bare var oversettelsene tidligere friere i forhold til originalteksten, men de var også ganske ofte sensurert, så vel av forlag som oversetter. Det er oppdaget utelatelser av vanskelige ord og passasjer, av såkalt umoralske ord og passasjer, og man har funnet lettferdig omgang med faguttrykk og mangelfulle kunnskaper hos oversetter både når det gjelder terminologi og realia. Min gode kollega Per Qvale nyoversatte for et par år siden en kjent roman av Thomas Mann, *Trolldomsfjellet*, tidligere *Trollfjellet*. Til sin store overraskelse fant han at omtrent en tredjedel av boka ikke var med i den tidligere utgaven. Han har påvist at det her ikke dreide seg om besparelser på oversetterhonoraret, men om ren sensur for å skåne sarte norske lesere for farlige saker. Det var særlig avsnitt av politisk eller anarkistisk karakter, men også avsnitt som berørte homofili. Altså klar sensur av en stor forfatter. Slikt må ha foregått gjennom et samarbeid mellom oversetter og forlag, og man kan vel sette spørsmålstegn ved oversetteretikken her.

Andre eksempler har vist at en oversetter har hoppet over vanskeligheter i teksten, man er blitt enig med forlaget om å sløyfe hele avsnitt osv. Dette er ikke vanlig i dag når et seriøst forlag gir ut oversettelser. Norsk Oversetterforening har gjennom de siste tre år arbeidet målbevisst gjennom faglige seminarer og i samarbeid med forlagsredaktører for å styrke faget og skape respekt for originalteksten. Vår fagforening, som i sin tid valgte å forvalte all fremforhandlet statlig støtte til fordel for kollektivet, kan for eksempel yte opptil 5 000 kroner i honorar til en fagkonsulent for å sikre at faguttrykk blir korrekte. Det viktigste for en litterær oversetter er riktignok å være god i norsk, men det må også holde for en kontroll av faguttrykkene.

For egen del må jeg si at målet ideelt sett er å få med hvert eneste ord, hver nyanse og stilistisk finesse i originalen, ved siden av å ivareta det litterære norske språket. Det er en million snubletråder og fallgruver i dette arbeidet, kan jeg fortelle. Særlig gjelder det bannord og sexuttrykk, fordi tabuord brukes så utrolig forskjellig både kvantitativt og kvalitativt i de forskjellige språkene. Vi trenger ikke å gå lenger enn til dansk før vi ser at en ordrett oversettelse av bannord og såkalte tabuord til norsk ville gi et språk i sterkt avvik fra forfatterens original.

Før jeg avslutter denne ekskursen om litterære oversettelser, vil jeg også understreke at vi oversettere stadig har heftige debatter oss imellom når det gjelder løsninger av aktuelle

problemer. For eksempel, hvordan oversette en russisk dialekt fra Sibir? Med dialekt fra Toten eller Harstad eller med behersket nynorsk? Dette skaper alltid hissige diskusjoner blant oversetterne. Det var i sin tid en prisbelønt fransk oversetter (ridder av St. Olav og med et dryss av norske stipendier) som lot helten i Kristiania-romanen *Sult* av Hamsun vandre rundt på Champs Elysées. En slik "nasjonalisering" av teksten er nå stort sett et overstått fenomen i Europa. Men senest i sommer holdt en kinesisk oversetter av Alexis Kivi på å skremme de fleste på vår internasjonale oversetterkongress da han fortalte at han hadde omplassert hele den blodige feiden i Kullervo i Kivis berømte sagaverk til lignende begivenheter i Kanton! Oversetteren så her sterke paralleller. Vi andre var sjokkert.

Historien om denne ene oversettelsen

For fem år siden flyttet jeg på landet. Jeg ble lei av å dagpendle til Oslo og gjenopptok forsøksvis mitt virke som oversetter fra tidligere år, da jeg oversatte en rekke russiske romaner. Jeg har vært heldig fordi jeg har fått oversette bøker med en sterk personlig appell til meg. Det har handlet om reiser og kulturhistorie stort sett, og jeg har elsket arbeidet.

For vel et år siden ringer min forlagsredaktør og sier at han har en fabelaktig bok av den kjente antropologen og naturviteren Redmond O'Hanlon, kjent fra reiser i farlige og eksotiske strøk som Borneo og det indre av Kongo. På grunn av familien vil Redmond holde seg nær heimen og bestemmer seg for det mest farefulle han kan finne i nærheten av De britiske øyer. Han drar ut på trålfiske i vinterstormer med orkans styrke og har skrevet en roman om det. Om jeg vil ta på meg oversetteroppgaven?

Jeg kaster meg entusiastisk over arbeidet, og de første sidene flyter lett. Jeg ser at Redmond skriver livlig, med humor og selvironi. Jeg begynner å like mannen der han kjører i snøværet fra Oxford mot Aberdeen for å plukke opp marinbiologen Luke som han kjenner fra havforskningsinstituttet der, og videre mot Fittie, Inverness og til eksotiske Thurso. Til stor irritasjon for denne alvorlige mannen begynner Redmond straks å diskutere likheter mellom overtro om bord på fiskebåter og blant de innfødte i det mørkeste Kongo. Jeg ser at jeg har et muntert stykke litteratur foran meg og gleder meg til å gå videre.

Romanen *Tråler*

Og nå tillater jeg meg en aldri så liten reklameparentes for romanen *Tråler* noe jeg trygt kan gjøre, ettersom jeg ikke får ekstra betaling samme hvor mye boka selger.

Tråler er en skikkelig fartsfylt belletristisk skildring av den farefulle tilværelsen om bord på en moderne tråler i hardt vær. Den handler om galskapen som oppstår når folk ikke får sove, om uendelige, sprø samtaler, om en helteskikkelse av en skipper, om mat og spisevaner om bord og om hvordan tankene kverner om familiene der hjemme. Og om konflikten som oppstår når de kommer hjem og tar påkjenningene de har vært gjennom, ut på måter som koner og kjærester har problemer med både å akseptere og forstå.

Men altså tråleren *Norlantean*, der Redmond forvirret forsøker å tilpasse seg livet om bord og lærer seg nye ord og uttrykk. Mens han innimellom kjemper med en voldsom og vedvarende sjøsyke over et europakart av en dobøtte, leter jeg febrilsk i alle de ordbøkene jeg har, etter norske ord for alt det han setter seg inn i.

Men teksten er gjennomsyret av termer og uttrykk fra fiske og fra trålbåter. Det handler om hittil usette dypvannsfisker og skumle udyr. Og hva *gjør* jeg??? For som norsk dame fra

fiskerinasjonen Norge kan jeg ikke tillate at min tekst utløser rå latter hos alle trålfiskerne som kaster seg over den første romanen som handler om jobben deres! Det hele må være korrekt, alt det som handler om fiske, tenker jeg, ingen gjetninger, ingen omtrentligheter. Jeg kan ikke tenke meg noe verre enn å bomme på noe her. Så jeg leter etter en spesialordbok – som det finnes så mange av på de fleste av våre yrkesområder. Vi har engelsk–norske militære ordbøker, medisinske ordbøker, tekniske ordbøker tunge som bly. Ja! Vi har en russisk–norsk, norsk–russisk fiskerihåndbok. Men selv om jeg kan russisk, hjelper det meg lite her, og dessuten får jeg vite at den for lengst er moden for oppdatering. Og hvorfor, hvorfor finnes det ikke ordbøker for alle disse termene fra engelsk til norsk?

Et voksende nettverk

Jeg begynner å ringe rundt i landet. Folk tipser meg, jeg sendes fra fagperson til fagperson. Jeg tenker: Det må jo finnes et eller annet, men nei, selv ikke hos Kystvakten finnes det noe. Alt er inne i hodet på den enkelte, får jeg vite der. Jeg anskaffer meg noen eldgamle norsk–engelske ordbøker som viser seg uanvendelige for moderne trålfiske. Jeg får de underligste råd, og jeg synes jeg har vært innom alt av institusjoner som har “fiske” i navnet sitt, fra departement og direktorat til fiskeutstyrsselskaper. Alle klager over manglende ordbøker, håndbøker og fagterminologi. En dame på noe som heter Nautisk forlag bare skrek og sa at det var et kjempeproblem. Hun hadde særlig pågang fra kystskippere som ikke skjønnte EU-regler, sa hun. Alle mente at dette var for galt, og alle sendte meg videre. Ingen hadde ansvaret!

Etter hvert begynte jeg å få venner rundt omkring. Jeg fikk anbefalt en dame i Kystdirektoratet som “tok seg av alt som hadde med marine uttrykk å gjøre” og ble brukt som fagoversetter. Tentativt sendte jeg et par avsnitt fra den vel 300 sider tykke romanen. Men dessverre – ingen respons. Hun ga opp. Jeg ble sendt videre til noen fiskeriutstysfolk i Egersund som driver med eksport, og fikk kontakt med en ung herre som mente han mestret det hele. Men det var dessverre også en programhelt. Moralene er at det hjelper ikke å klare seg sånn noenlunde når man skal oversette presist.

Og her kommer et par av de avsnittene jeg sendte rundt:

So the net's gathered in. Then Bryan lowers the power-block, and the boys heave the last section of net on to it, on the three-quarters circle of rubberized hook – and then Bryan swings it right round from stern to starboard, to the hopper there. (An outsized tubular climbing frame with a central suspended hook, above a closed hatch.) And then it's a ritual – it really matters – the skipper himself throws a grapnel on a rope into the sea to grab the lazy-deckie as they call it, the rope they need to attach to the lifting-beckett, the block above the hopper. To lift the fore-cod-end on to the block above the hatch.

Trålen hales altså inn. Deretter senker Bryan kraftblokken og karene løfter den siste seksjonen av nota opp på den, opp på den gummibelagte kroken – og så svinger Bryan den rundt fra akter til styrbord, til bingen der. (En slags overdimensjonert rørformet stige med en opphengt krok over en stengt luke.) Og så er det et ritual – *og det er viktig* – skipperen selv kaster et tau med en klo ut i sjøen for å få tak i frelseren som de kaller den, tauet de må feste til løftestroppen, blokka over bingen. For å løfte den fremre delen av trålposen til blokka over luken. (s. 56)

And as I say, the doors are made fast to the gallows – or sheaves if you prefer. The warps are slackened and attached to the single sweep aft of the door by the pennant. This is hauled until the tension is taken off the doors, The doors are then disconnected from the system at the backstrops.

Og som jeg sa, så er dørene festet til galgene, eller taueblokkene, om du vil. Varpene slakkes og festes til sveipene i dørenes bakside ved mellomstykket. Denne hales inn helt til presset er tatt av dørene. Dørene sjakles så fra systemet – ved haneføttene. (s. 58)

And when the double sweeps, the doubles or spreaders arrive at the bloc, the boys will attach a messenger chain from the net drum to each one. They'll slacken the singles until the messengers take the strain. The doubles – they're hauled on to the net drum, on the deck below ...

Og når de doble sveipene kommer til blokka, vil karene feste en frelserkjetting fra nettrommelen til hver av dem. Så slakker de på framhalerne helt til frelserkjettingene overtar presset. De doble sveipene – de hales så inn til nettrommelen på dekket under oss, ... (s. 58)

Ikke så veldig vanskelig å forstå dette, naturligvis, men man må vite noe om det! Det er ikke så mye det at man ikke forstår ordene, og en trålfisker ser antagelig det hele for seg, men dessverre er det så få trålfiskere som gidder å oversette en roman for dårlig betaling, så forlagene må nøye seg med en oversetter som overhodet ikke ser noe for seg. Det overraskende for meg var at så å si ingen av disse faguttrykkene fantes i den kjempedigre tekniske ordboka. Det er sannelig snevre rammer for teknikk.

Det beste som skjedde, var da jeg ble tipset om en lærebok i engelsk for fiskere utgitt av Karl Martin Pettersen som underviser ved Fiskerifagskolen i Gravdal i Lofoten. Der var det tegninger av trål og trålere samt uttrykk på både norsk og engelsk. Ikke altdekkende, ikke vitenskapelig, men absolutt sånn at det skapte et godt grunnlag for å klare seg i lag med engelsktalende trålfiskere. For en lettelse at jeg iallfall fikk et visst grep om sakene. Senere fikk jeg gode hjelpere på Havforskningsinstituttet i Bergen og Norges fiskerihøgskole og fikk tilsendt mye skriftlig materiale og flerspråklige lister over artsnavn på fisk. Jeg begynte å lage mine egne lister over alle de små og store delene på en tråler. Jeg brukte FAOs og UNESCOs lister så godt det lot seg gjøre, men de fleste fiskenavnene manglet jo! Fordi boka *Tråler* er fra skotske farvann. Og ingen skotsk fisk med respekt for seg selv har et engelsk navn, må vite. Mange av de latinske referansene var dessuten unøyaktige, noe som også bar bud om manglende akademisk ambisjonsnivå i faget. Samt manglende kulturhistorisk interesse for å ta vare på dialektale forskjeller på fiskenavn og navn på redskaper.

Det ble etter hvert slik at jeg brukte mer tid på å ringe og maile rundt, skaffe meg kontakter, lage en oversikt over institusjoner samt egne referanselister og ordlister enn jeg brukte på selve oversetterarbeidet. Og når man vet hvor dårlig skjønnlitterære oversettelser blir betalt!!! Så jeg begynte mer og mer å hisse meg opp og tenke at en sånn ordbok må jeg bare lage selv når oversettelsen er ferdig. Å produsere en håndbok, engelsk–norsk, ble rene besettelsen.

Jeg skjønte jo også at jeg ikke kunne klare å oversette *Tråler* alene. Enhver trålfisker som leste boka, ville skrike og bære seg (og jeg tror jo som nevnt at trålfiskere virkelig leser romaner om trålfiske!). Så jeg fikk meg en høyt anbefalt medhjelper på Høgskolen i Tromsø, førsteamanuensis Roger Larsen, som gjorde en kjempejobb med å fiskerifisere språket mitt. Eller som han vennlig skrev til meg: "Det ble jo noe mer arbeid enn jeg hadde tenkt meg!" Heldigvis har jeg som nevnt en fagforening som kan betale iallfall en mindre sum for et slikt arbeid, noe et forlag neppe ville gjort i disse for bokbransjen så vanskelige tider.

“Vi valgte bonden og stabburet”

I mellomtiden fikk jeg nok en øyenåpner. For alle jeg traff under min vandring på nett, i telefon eller rent fysisk, var støttende, enige og mente at det var en skam ikke å ha et sånt oppslagsverk som jeg etterlyste. En av de klokeste traff jeg i Fiskeridirektoratet, Olav Lekve. Etter at jeg hadde hisset meg opp over alt det ovenfor nevnte på kontoret hans, sier han rolig:

Du skjønner det, Ellinor, at i 1814 valgte Norge bonden og stabburet som nasjonalt symbol. Fiskerinasjonen ble aldri noe annet enn en utkant.

Kan det være at fiskerifaget dermed også har vendt ryggen til academia, og at fiskeriene – som aldri har vært mer multi- og internasjonale enn si globale enn nå – nøyer seg med enkel språkbruk og pekefingeren? Det hadde jeg aldri tenkt på!

For en god del av den forskningen som foregår i faget, har, så vidt jeg kan forstå, mer med penger, inntekter og profitt å gjøre, enn med grunnforskning der også nøyaktighet og faglig nivå spiller inn. Anvendt forskning, som vi humanister så foraktelig snakker om. Og dette bekreftes når jeg blar igjennom rapporten fra Språkrådets terminologikonferanse i 2004 *Hvem tar ansvaret for fagterminologien?*, som jeg fikk lest like før dette seminaret. Der ser jeg at bonden og stabburet ganske riktig for lengst har sin ordbok, sitt leksikon, *Norsk landbruksordbok*, som kom ut i 1979. Den karakteriseres som et usedvanlig ambisiøst prosjekt, med rikt materiale, mange språk og høy informasjonskvalitet. Man planlegger en oppdatering. Ingen spør om nytten ved en sånn bok. Den er selvskreven. Men så har man jo hatt en landbrukshøyskole i gud vet hvor mange år som nå er universitet!!! Så det stemmer nok, det med bonden og stabburet.

Senest kan vi se det på uttalelser fra fiskerihold om WTO-forhandlingene, der næringen klager over at man nærmest bare legger vekt på landbruket. Nytter ikke med klaging, folkens! Få selvsikkerheten på plass gjennom tverrfaglighet og akademisk ambisjonsnivå!

Første gangen jeg besøkte Havforskningsinstituttet, fikk jeg i gave *Norsk–engelsk ordliste for fiskarar* av Einar Austlid. Den kom ut på et obskurt (tror jeg) forlag, Bjarne Reenskaug, i 1971, og jeg må tro at den gode Austlid har gått et stykke vei for å få gitt den ut, for hans lille forord er datert Aukra 1969, der han skriver:

Ein skulle vente at vi som er ein fiskar- og sjøfartsnasjon, hadde ei ordbok for fiskarar og sjømenn. Men nei, det har vi ikkje, endå saknet her har vore stort, særleg på skulane for fiskarar.

Denne boka er ein første freistnad på å få til ei slik ordbok. Det er ei norsk–engelsk ordliste for fiskarar, og med norsk meiner eg då nynorsk og bokmål. Engelsk er teke med av di dette språket trengjer seg så sterkt innpå oss at vi så å seie er nøyddde til å ta det med.

Oppslagsorda har eg forklara av di eg trur det trengst. Ordforklaringane tek først og fremst sikte på fiskarane og deira yrke, så dei tydingane eit ord måtte ha utanom fiskaryrket, er ikkje tekne med her.

Austlid er en mann etter mitt hjerte. Han har følt det samme kallet som har hisset meg selv så sterkt opp det siste året. Selv om dampen er gått litt ut av meg underveis.

Jeg er fremdeles entusiastisk, men jeg hadde regnet med at da jeg begeistret kom med et forslag om å lage en engelsk–norsk marin ordbok og i første omgang ba om hjelp til å finansiere et forprosjekt, i samarbeid med Pettersen i Gravdal, så ville alle pengesekker åpne seg. Det ville regne midler, og jeg ville kunne fordype meg i dette spennende arbeidet! Særlig fordi jeg oppdaget at det fantes ganske rikelig med forskningsmidler omkring i miljøet. Slik var det nok ikke, nei.

En av forvalterne av en av de store pengebingene innenfor havforskning var modig nok til å si til meg – en oversetter! – at “Dei snakkar no snart engelsk alle ute på feltet”, da jeg ba om råd. Ja vel, ja. Vi husker vel gamle tiders pomorspråk, da de norske fiskerne trodde de snakket russisk, og de russiske fiskerne trodde de snakket norsk. Når man ser dette språket i dag, er det rørende, oppfinnsomt, magert og ufrivillig komisk. Når akademikere som snakker flytende engelsk og ofte er utdannet i engelskspråklige land, er avhengige av ordbøker og oppslagsverker, skal man altså i fiskerifaget nøye seg med et slags lønnlignende håp om at

nordmenn skal bli engelske? Og den kulturhistoriske interessen, da? Hvor blir det av den? Skal alle lokale navn på fisker og redskaper gå tapt både i Skottland og Norge for eksempel, fordi ordbøker ikke er forskning og prioriteres langt etter forskning som kan gi enda mer penger i kassa?

Pengene eller livet eller kulturen?

Jeg minnes mine fjerne studentdager, da jeg i to semestre underviste medisinerstudenter i latin til forberedende prøve, den gang medisinerstudentene var så heldige at de var nødt til å lære litt latin. Det omfattet så vel Hippokrates eldgamle ed som vanlig legeetikk fra antikken av og maleriske beskrivelser av alle slags lidelser. Jeg innledet begge semestrene med å si så strengt som mulig (vi var jo så å si jevnaldrende): “Det dere må huske på, er at det i den store sammenhengen er viktigere for menneskeheten å studere latin enn medisin.” Reaksjon: hakeslepp og hissig diskusjon. Men i begge kullene jeg hadde med å gjøre, var det faktisk alltid en tre–fire av førti som skjønnte hvor jeg ville, og gjennom pressen og faglitteraturen har jeg merket meg at de alle er kommet svært langt i sitt yrke. Og kanskje er det manglende latinkunnskaper i legestanden som har skapt inntrykket av at det etter hvert finnes for mange fettsugere og for få livreddere blant dem?

Forhåpentlig er det også innen fiskerifaget på alle nivåer en forståelse for at uten gode håndbøker vil det akademiske nivået på forskningen aldri nå helt til topps. Dessverre var det ikke nok med min faglige tyngde og entusiasme for å sikre økonomisk støtte til prosjektet.

Etter hvert har jeg jo også forstått at jeg ikke kan ta ansvaret for et så viktig prosjekt alene. Det merkelige er at ingen andre heller tar ansvar for det. Så vidt jeg kan skjønne, går alle øremerkede forskningsmidler stort sett til anvendt forskning som kan øke rentabiliteten i fiskerinæringen. Men tenker man litt lenger enn fem minutter fram i tiden, bør det slå en at uten velutdannede fiskere kan vi komme til å få fettsugere ute på havet!

Nå har jeg iallfall sendt ut en del små ballonger om emnet. Jeg sitter på egne ordlister, og fordi jeg kan latin, har jeg plassert også de skotske fiskeslagene, jeg har allerede gjort en del grunnarbeid. Karl Martin Pettersen i Gravdal vil gjerne arbeide sammen med meg om en slik ordbok. Og jeg håper vi får det til, selv om form og format må diskuteres med brukergruppene. Allerede er Kunnskapsforlaget interessert. De kan ta redaksjonsarbeidet, bare noen produserer innholdet.

Jeg håper at dette har fortalt litt om skjær i sjøen under oversettelsen, for halve *Tråler* er omtrent som de tre sitatene ovenfor. Men jeg håper at det også har vist hvor moro det kan være å oversette. For meg har det vært et eventyr å komme i kontakt med Havforskningsinstituttet og fiskerifaget, med eller uten ordbøker. Så nå drømmer jeg bare om en tur med en trålskipper. ...

Litteratur

- Austlid, Einar (1971) *Norsk–engelsk ordliste for fiskarar*. Oslo: Reenskaug.
Hoel, Jan (red.) (2005) *Hvem tar ansvaret for fagterminologien? Rapport fra en strategikonferanse om terminologi og fagspråk i Norge*. Oslo, 13. oktober 2004. [Oslo]: Språkrådet.
Lukašova, E. A. & Rusinov, E. M. (1989) *Norvežsko–russkij i russko–norvežskij slovar' rybochozjajstvennych terminov: okolo 20 000 terminov. Vsesojuznyj naučno-issledovatel'skij institut morskogo rybnogo chozjajstva i okeanografii (VNIRO)*.
[Norsk–russisk og russisk–norsk fiskeriordbok]. Moskva: Russkij jazyk.

- O'Hanlon, Redmond (2003) *Trawler. A journey through the North Atlantic*. London: Penguin Books [*Tråler. En reise gjennom Nord-Atlanteren* , oversatt av Ellinor Kolstad (2005) Oslo: Aschehoug].
- Pettersen, Jan Martin (1997) *Go Fishing. Engelsk for fiskere, havbrukere og fisketilvirkere*. Oslo: [Landbruksforl.].
- Rommetveit, Magne et al. (red.) (1979) *Norsk landbruksordbok*. Oslo: Samlaget.